Conselleria d'Educació
i Universitats
Institut d'Avaluació i Qualitat
del Sistema Educatiu

Maig 2025

Avaluació externa curs 2024-2025
4t d'educació secundària obligatòria

Competència en comunicació lingüística en llengua catalana

MODEL 4

Nom i llinatges: _____

Centre: _____ **Grup:** _____

Instruccions

- Per fer la prova utilitza un bolígraf **blau** o **negre** no esborrable.
- No facis servir cap corrector (líquid, cinta…).
- En aquest MODEL hauràs de **respondre** de la manera següent:
  - A la **PART 1**
    - marcant ☒ **l'opció** o les **opcions** de resposta correctes. Fixa't si hi ha una o més respostes correctes per a cada pregunta.

☒ A. ☐ B. ☐ C. ☐ D.

* si t'equivoques, omple tot el quadrat ■ i marca de nou la resposta correcta amb **X**. Si vols marcar de nou una opció ja descartada, encercla-la ◉.

- escrivint la resposta correcta dins del requadre:

El text diu que…

- marcant si les afirmacions són **vertaderes** (**V**) o **falses** (**F**) amb una **X**.

	V	F
	X	
		X
	X	
		X

- completant les taules en què l'enunciat demana que relacionis columnes:

Pregunta	**A**	**B**	**C**	**D**
Opció	1	2	3	4

  - La **PART 2** és per escriure la redacció final. Si necessites fer una planificació o esquema del text que has d'escriure, pots utilitzar l'espai indicat al quadern amb el nom *esborrany*.
    - Recorda que només pots escriure la teva resposta dins l'espai que marca el requadre.

Comprensió oral

Àudio: *La nostra tribu*, de **L'ofici de viure**. Catalunya Ràdio.

1. Què dona **sentit** a la nostra **vida** segons la psicòloga Joana Frigolé?

0-1

2. Indica almenys **dos sinònims** que fa servir el presentador del programa per descriure la paraula ***grup.***

0-1-2

3. Indica quins d'aquests enunciats **completen** les paraules de la psicòloga Joana Frigolé quan diu «**som animals mamífers**».

Marca ☒ les **opcions** correctes.

- ☐ A. Som una espècie animal en què només sobreviuen els individus millor adaptats a l'entorn.
- ☐ B. La nostra supervivència depèn de cuidar-nos els uns als altres.
- ☐ C. La nostra supervivència depèn de les decisions d'un líder.
- ☐ D. L'ésser humà és una espècie que necessita viure en comunitat.

0-1

4. **Explica** de manera breu l'afirmació següent del psicòleg Josep M. Faricle: «**la soledat és la gran pandèmia actual**».

0-1

5. Amb quina de les **situacions comunicatives** següents relacionaries aquestes **característiques**:

Marca ☒ **l'opció** correcta.

frases inacabades — repeticions d'una mateixa idea — pauses en el discurs

- ☐ A. El discurs inaugural del curs en una facultat de psicologia.
- ☐ B. La intervenció d'un especialista en una conversa radiofònica.
- ☐ C. Un documental televisiu sobre els trastorns psicoafectius.
- ☐ D. Un capítol d'un *podcast* especialitzat en temes d'actualitat.

6. Digues ☒ si són **vertaderes** (V) o **falses** (F) les afirmacions següents d'acord amb com entén el psicòleg Josep M. Faricle el sentiment de **pertinença** a un **grup** social.

El sentiment de **pertinença** a un **grup** social el podem trobar...

	V	F
vivint en una ciutat.		
compartint el compromís en valors i objectius.		
formant part de grups en xarxes socials.		
seguint *influencers* d'èxit.		
comptant amb la proximitat física d'altres en la vida quotidiana.		

0-1-2

7. Un dels convidats és presentat en qualitat de psicòloga i ***coach***. Indica almenys dues de les paraules següents que siguin equivalents en català.

Marca ☒ les **opcions** correctes.

- ☐ A. entrenador
- ☐ B. fisioterapeuta
- ☐ C. assessor
- ☐ D. preparador

0-1-2

8. El psicòleg Josep M. Faricle fa l'afirmació següent:

> «Aquests grups de pertinença organitzats digitalment són un engany, **per posar una paraula educada.**»

Què **vol dir** amb l'expressió destacada en negreta?

Raona breument la resposta.

0-1

9. Les **paraules** que es fan servir a l'àudio es poden agrupar quan fan referència a un **mateix tema**. Fixa't en l'exemple i **escriu** una o diverses paraules que identifiquin aquests grups.

A)	B)	C)	D)
internet			
xarxa	tribu	neurotransmissor	amor
influencer	colla	pandèmia	dolor
digital	col·lectiu	psicologia	soledat

0-1-2

Lectura 1

L'ambre gris

La seva fragància indescriptible acompanyava els rituals de l'antic Egipte, perfumava els palaus de les reines d'Orient i feia únics els àpats dels sultans, mentre els metges el feien servir per curar la ment i el cor i li atribuïen efectes afrodisíacs. De la mateixa manera, a Europa les dames més nobles duien al coll una capseta arrodonida, penjant d'un collaret d'or adornat amb joies, però el que era més valuós de debò n'era el contingut: un fragment d'ambre gris, que purificava l'aire al voltant i mantenia la pesta allunyada.

De fet, quan dius que una cosa es ven a pes d'or, en el cas de l'ambre gris l'ofens, perquè costa molt més. I no cal tamisar el llit dels rius ni endinsar-se en la foscúria de les mines, el pots trobar tot passejant per la vora de l'oceà. Arriba allà, a la platja, i segur que acaba a les mans de la gent més rica del món.

D'on prové, però, durant molt de temps va ser un misteri. Corrien les teories més fantasioses, per als xinesos era l'alè d'un drac condensat pel mar, per als filòsofs àrabs, una trufa que creixia al fons del mar o el fruit d'alguna planta submarina, un mineral dejectat pels abismes, una barreja entre mel i cera d'abella que havia caigut i rodolava entre les ones, i un llarg etcètera (...).

Fins al vespre del 13 de febrer del 1783, quan a la Royal Society de Londres es procedeix a la lectura d'un informe sobre l'ambre gris del doctor Frank Schediawer, que és austríac però viu a Anglaterra (...).

Ha examinat diversos fragments d'aquesta substància, i en cap cas ha trobat "urpes o becs d'ocell, plomes, plantes o conquilles o espina de peix". El que no manca mai, en canvi, són els becs de calamar.

En aquell moment no aconseguia explicar-s'ho, més endavant alguns caçadors de balenes li van exposar amb gran desimboltura que l'ambre gris es pot trobar a la vora del mar, sí, però en quantitats molt superiors a l'interior de les vísceres dels catxalots. (...)

Així, avui sabem que l'ambre gris el produeixen aquestes balenes, habituades a menjar sípies i calamars, bons i nutritius però amb un bec duríssim i indigerible que es queda a l'estómac i els provoca molèsties. Aleshores la substància recobreix els becs, els empaqueta i els fa passar per l'intestí sense provocar gaires danys, fins a alliberar-los amb els excrements.
Vet aquí per què al principi té un color marró fosc i fa una ferum que tomba d'esquena, però després de surar durant anys per l'oceà es torna més clar i pren aquell perfum seu embriagador.

En conclusió, també en aquest cas no servien de gaire els debats sobre trufes marines, alens de drac i minerals dels abismes, n'hi havia prou amb preguntar-ho a la gent del mar. I descobrir així que el dolç ambre gris, l'essència de les reines, el do dels déus als mortals per oferir-nos un tastet de l'aire que es respira al Paradís, és la caca d'una balena que té una indigestió de calamars. (...)

Genovesi, Fabio. *El calamar gegant*, Edicions del Periscopi.

10. Localitza al fragment següent un **exemple** de cadascun d'aquests **recursos literaris.**

Recursos literaris

1. **Epítet:** adjectiu que s'adjunta a un nom per emfasitzar-ne una qualitat inherent.
2. **Comparació**: un objecte és comparat a un altre que hom suposa més conegut, per fer més sensible aquell o una propietat d'aquell.
3. **Personificació**: atribució de qualitats humanes a animals, coses o conceptes.

Fragment del text

«De fet, quan dius que una cosa es ven a pes d'or, en el cas de l'ambre gris l'ofens, perquè costa molt més. I no cal tamisar el llit dels rius ni endinsar-se en la foscúria de les mines, el pots trobar tot passejant per la vora de l'oceà. Arriba allà, a la platja, i segur que acaba a les mans de la gent més rica del món.»

Exemples

1. **Epítet**: _____
2. **Comparació**: _____
3. **Personificació**: _____

0-1-2

11. Aquest **text** pertany al subgènere de la divulgació científica, a quin tipus de **lector** el **recomanaries**?

Marca ☒ **l'opció** correcta.

Recomanaria aquest text a un lector que…

- ☐ A. li agradi llegir sobre les relacions humanes i el món complex dels sentiments i les emocions.
- ☐ B. s'apassiona amb els temes socials i amb els llibres que expliquen els grans canvis de la societat.
- ☐ C. estigui acostumat a la lectura de memòries, dietaris i biografies.
- ☐ D. li agradin els temes científics, com la investigació i el coneixement que desmunten les explicacions mítiques o llegendàries.

12. Indica almenys **3 recursos** que fa servir l'autor per destacar **l'existència** de l'**ambre gris**.

Marca ☒ les **opcions** correctes.

- ☐ A. Les aplicacions actuals en el camp de la cosmètica.
- ☐ B. L'origen real de la seva composició.
- ☐ C. Un recorregut històric del seu ús.
- ☐ D. El seu valor econòmic.
- ☐ E. La seva presència en la història de la pintura i la música.
- ☐ F. El misteri durant molt de temps del seu origen.

0-1-2

13. Extreu del text un **enunciat** que faci **referència** a l'**origen fantàstic de l'ambre gris** i un altre que en faci a l'**explicació científica**.

Origen fantàstic de l'ambre gris: ✍

Explicació científica: ✍

0-1

14. Què **vol dir** l'autor quan descriu l'ambre gris com «**el do dels déus als mortals per oferir-nos un tastet de l'aire que es respira al paradís**»?

✍

0-1-2

Lectura 2

Regidor

[*Sorolls de nens en un teatre. Apareix el REGIDOR amb un barret estrafolari i parla al públic.*]
REGIDOR: Hola, bona nit… Bona nit… No, no… Silenci, si us plau… A veure… Si no callem tots una mica no ens entendrem…

[*A algú del públic*]
No, jo no puc callar perquè soc part de l'espectacle.

[*Al públic.*]
Molt bé…, avui heu vingut a veure teatre -TEATRE-, no ho confongueu amb sortir al pati o anar d'excursió, no té res a veure. Ja sé que molts de vosaltres no teniu ni idea del que veniu a veure, bé sigui perquè els vostres mestres han passat olímpicament de preparar-vos, bé sigui perquè si ho van fer, vosaltres estàveu als núvols.

[*Rep un impacte a la cara.*]
Qui ha sigut? Qui ha sigut?

[*Al públic.*]
Molt bé. Avui, com us he dit, veniu a veure teatre. Què és teatre? Uns actors representant en directe unes històries. Fixeu-vos bé, que he dit EN DIRECTE. Això no és el cinema o la tele. Aquí els actors estan vius i senten tots els sorollets que feu: pipes, crispetes, caramelets, converses en veu baixa, crits… Tot! Per tant, us prego que us mantingueu en silenci. Ha quedat clar? Silenci, però ara tampoc cal que feu com aquells col·legis de monges, que se'ls demana silenci i són incapaços de riure quan toca riure. No. Si hi ha alguna cosa que us fa gràcia, rieu tant com vulgueu, ni massa, ni poc, els extrems són sempre dolents… Rieu, però entre riure i riure, silenci; els actors estan treballant i a ningú li agrada que el molestin quan està treballant, és com si a un metge…

[*Rep un impacte a la cara*]
T'he vist. T'he vist i sé de quina escola ets, eh!

[*Al públic.*]
Molt bé, doncs comencem. Benvinguts a l'art de Talia, la musa del teatre, espero que ho disfruteu.

[*El REGIDOR, que va per sortir, rep un nou impacte.*]
A tu et caurà el pèl, eh nano…

[El REGIDOR surt. Fosc.]

Regidor, de Paco Mir

15. Quina d'aquestes **fonts** es refereix a **l'obra** a la qual pertany el fragment que acabes de llegir?

Marca ☒ **l'opció** correcta.

☐ A.

☐ B.

☐ C.

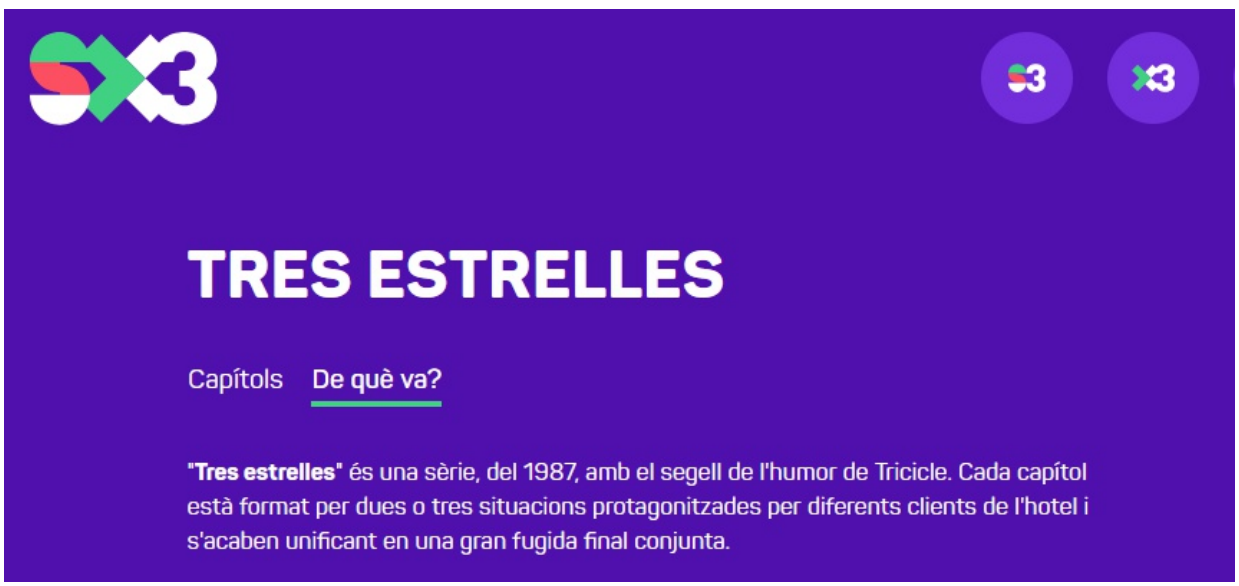

☐ D.

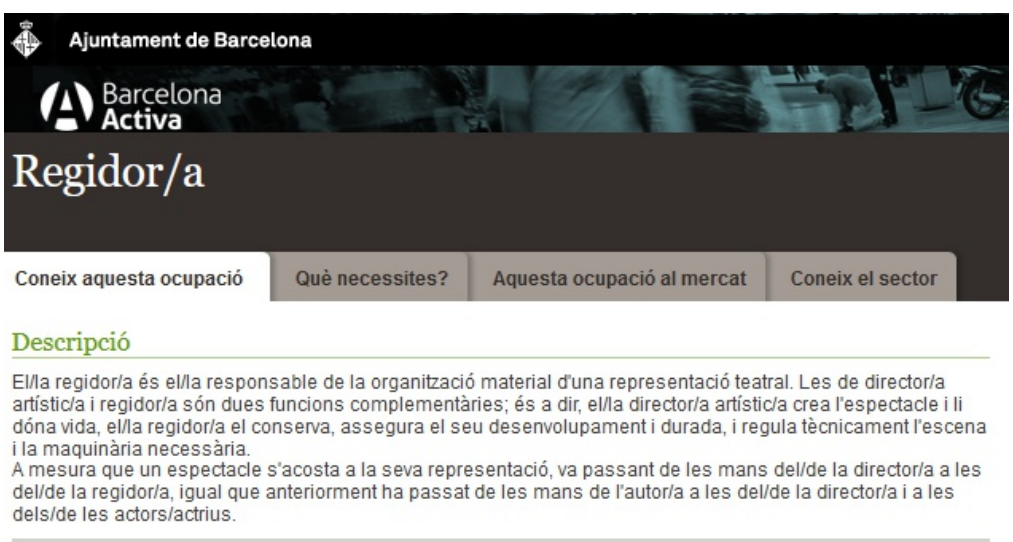

16. El gènere literari al qual pertany aquest text, el teatre, es caracteritza per presentar les accions directament amb la veu dels **personatges** o amb les **acotacions**: notes explicatives referents a la disposició de l'escena o al moviment dels personatges.

Digues ☒ si la informació d'aquests **enunciats** apareix al text mitjançant les **acotacions** (**A**) o mitjançant la veu del **personatge** (**P**).

	A	**P**
Tothom ha de fer silenci excepte el personatge.		
Algú del públic ha llençat un objecte al personatge.		
El personatge du un capell extravagant.		
S'explica quina actitud ha de tenir el públic.		
El personatge reconeix qui l'ha agredit.		
Els infants que hi assisteixen formen part d'una escola.		
El personatge abandona l'escenari.		

0-1-2

17. Selecciona un **fragment** del text que tingui **intenció còmica** i explica **per què**.

0-1

18. Extreu del **text** un **enunciat** en què es doni una **instrucció**, una **explicació** i un **argument**.

Instrucció:	
Explicació:	
Argument:	

0-1-2

19. Al text, s'utilitza el masculí plural per referir-se tant a homes com a dones en paraules com *actors* o *mestres*, un valor genèric que no es considera un **ús sexista** del **llenguatge**.

Assenyala ☒ en quins dels casos següents **SÍ** que es produiria un ús sexista i en quins casos **NO**.

	Sí	**No**
Si escriu *actors* quan la companyia de teatre està formada únicament per dones.		
Si escriu *el públic* per referir-se tant a homes com dones.		
Si escriu *els mestres* quan són tres dones i dos homes.		
Si diu *Benvinguts* a un públic molt majoritàriament femení.		

0-1-2

Lectura 3

Nou missatge ✉ 8:37 (fa 5 minuts)

De: SERVEI LINGÜÍSTIC DE L'AJUNTAMENT

Per a: ESCOLES i IES municipi de Pollença

Bon dia,
a continuació us faig arribar les bases per al XIX Certamen Literari Escolar que organitza l'Ajuntament de Pollença:

XIX CERTAMEN LITERARI ESCOLAR

L'Àrea de Normalització Lingüística convoca el XIX Certamen Literari Escolar amb la finalitat d'animar els infants i joves del municipi a la lectura i a l'escriptura i d'acostar-los al plaer literari amb l'estímul i la col·laboració del professorat dels centres educatius del municipi.

1. Podrà participar-hi l'alumnat de 3r, 4t, 5è i 6è d'educació primària i el d'ESO del municipi. Es constituiran quatre categories:

- **Categoria A: 3r i 4t de primària**
- **Categoria B: 5è i 6è de primària**
- **Categoria C: 1r i 2n d'ESO**
- **Categoria D: 3r i 4t d'ESO**

2. Les obres que hi concursin hauran de ser originals, inèdits i escrits en llengua catalana.

3. La seva extensió haurà de ser tal i com es detalla a continuació:

- **Categoria A (3r i 4t de primària): màxim 1 full**
- **Categoria B (5è i 6è de primària): màxim 2 fulls**
- **Categoria C (1r i 2n d'ESO): màxim 3 fulls**
- **Categoria D (3r i 4t d'ESO): màxim 4 fulls**

4. A cada treball hi figurarà el títol del relat, el curs escolar, la categoria i el centre educatiu on està matriculat, i s'haurà de lliurar sota pseudònim per tal de mantenir l'anonimat de l'alumnat finalista. La direcció o el departament de català de cada centre guardarà una còpia dels relats finalistes i el nom i llinatges dels seus autors.

5. Cada centre educatiu elegirà entre tres i cinc relats per categoria de l'alumnat del seu mateix centre.

CARRER DEL CALVARI, 2 - 07460 POLLENÇA - ILLES BALEARS - TEL. 971 53 01 08

6. El centre haurà de fer arribar els relats finalistes al Servei Lingüístic de l'Ajuntament, per correu electrònic i en una única tramesa en format Word per tal que el jurat en triï el relat guanyador i el primer finalista de cada categoria. Els relats de la categoria A es podran presentar escrits a mà. El termini per lliurar els originals acaba dia 4 de març de 2024.

7. El premi consistirà en la publicació dels relats guanyadors i un tiquet regal de 60 € per a l'alumnat guanyador i d'un tiquet regal de 40 € per a l'alumnat primer finalista. En aquesta publicació també hi constarà el nom de tots els finalistes i el del professorat que hi ha participat.

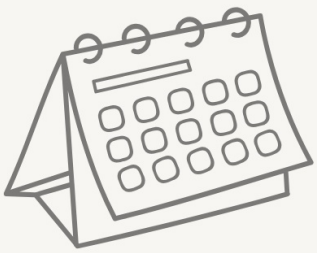

8. Dins la primera quinzena d'abril el Servei Lingüístic comunicarà els guanyadors i primers finalistes de cada categoria a la direcció o departament de català de cada centre escolar, els quals facilitaran el nom i llinatges dels autors.

9.El lliurament dels premis als guanyadors es farà dimarts dia 23 d'abril a les 12.00 hores, a Can Llobera.

10. La participació en aquest certamen implica la plena acceptació de les presents bases.

Per a qualsevol informació us podeu adreçar al Servei Lingüístic de l'Ajuntament.

AJUNTAMENT DE POLLENÇA

Govern de les Illes Balears

20. **Completa** cada apartat amb els elements que configuren la situació comunicativa del text.

1. **Emissor**: _____

2. **Receptor**: _____

Marca ☒ **l'opció** correcta.

3. **Canal**:
- ☐ auditiu (oral)
- ☐ visual (escrit)

4. **Tema**:
- ☐ general
- ☐ especialitzat

5. **Àmbit**:
- ☐ familiar o privat
- ☐ social

6. **Grau de formalitat**:
- ☐ culte
- ☐ formal
- ☐ informal

7. **Intenció del text**:
- ☐ defensar una opinió
- ☐ exposar una informació
- ☐ narrar uns fets

0-1-2 ☐

21. El text informa dels requisits que han de complir els textos que participin al certamen literari.

Indica quin d'aquests **enunciats** s'adequa a les **bases del certamen.**

Marca ☒ **l'opció** correcta.

- ☐ A. Poemes d'extensió i tema lliures
- ☐ B. Texts per a ser representats
- ☐ C. Opinions argumentades sobre un tema polèmic
- ☐ D. Narracions breus sense tema determinat

22. La paraula ***base***, que apareix a l'inici i al tancament del text, és una paraula polisèmica. Pot significar: *peu, plataforma, criteri, suport, plantejament, començament, dada, origen, infraestructura, origen, proposició*.

Indica amb quin **significat** apareix al text mitjançant **dues** de les **paraules** anteriors.

0-1

23. Fixa't en aquests dos **usos** (A i B) del verb en **futur d'indicatiu:**

A. Per expressar una acció que es farà realitat en un temps posterior.

B. Per expressar una ordre, una instrucció, un manament.

A continuació, indica quin **ús** es fa del verb en futur d'indicatiu en aquests dos **exemples** (4 i 9) del text:

4. A cada treball hi figurarà el títol del relat, el curs escolar, la categoria i el centre educatiu on està matriculat, i s'haurà de lliurar sota pseudònim per tal de mantenir l'anonimat de l'alumnat finalista.

9. El lliurament dels premis als guanyadors es farà dimarts dia 23 d'abril a les 12.00 hores, a Can Llobera.

Exemple	**4**	**9**
Ús		

0-1

24. Llegeix aquesta **llista de comprovació** i, a continuació, assenyala ☒ quins d'aquests **aspectes compleix** el text que has llegit (**Sí**) i **quins no** (**No**).

Llista de comprovació

5 maneres de detectar correus que són frau

1. No descarregueu arxius adjunts en cas de dubte.

És important evitar en la mesura del possible la descàrrega i/o obertura d'aquest tipus d'arxius si no es té molt clara la identitat de qui els envia.

2. Eviteu clicar en els enllaços externs del correu.

En moltes ocasions, aquests enllaços porten l'usuari a pàgines desprotegides o enllaços directes de descàrrega. Això pot suposar un compromís per a les dades corporatives i personals del dispositiu.

3. Faltes d'ortografia o de concordança en el correu electrònic.

És una pista per a l'usuari quan l'emissor comet faltes d'ortografia o de concordança en el cos del text. Això fa sospitar que es tracti de robots que tradueixen incorrectament el missatge o que no tenen en compte l'estructura gramatical de l'idioma en què s'escriu.

4. Sol·licitud d'informació personal al correu electrònic.

Qualsevol correu electrònic fraudulent intenta recopilar informació privada personal o de pagament amb l'objectiu d'usar-la de forma fraudulenta. És important no donar aquesta informació.

5. A més, és habitual que els correus fraudulents siguin de suposada "màxima urgència". Això és un senyal que es tracta d'un correu fals, ja que el missatge utilitza la hipotètica urgència perquè l'usuari caigui en el parany.

https://onwork.cloud/ca/com-saber-si-un-correu-electronic-es-fals/ (adaptat)

	Sí	**No**
El correu incorpora documents adjunts.		
El correu proposa de clicar un enllaç extern.		
És un text presenta coherència, cohesió i correcció.		
Se sol·liciten dades personals.		
El correu exigeix una resposta immediata.		

0-1

Expressió escrita

25. A continuació hauràs de fer una redacció d'**aproximadament 200 paraules** (més o menys 20 línies de 10 paraules cada una). Si n'escrius menys es veurà afectada la teva puntuació.

Et recomanam que primer facis un esborrany en l'espai en blanc que hi ha a continuació.

Al teu institut s'ha decidit **remodelar** la **biblioteca** del **centre**. Els professors que la hi duran a terme han demanat la col·laboració dels alumnes de 4t en el nou disseny.

Escriu un text en què **aportis idees** en aspectes com quin tipus de llibres caldria adquirir (novel·la, relats, còmic…), o quins subgèneres són més populars (terror, ciència-ficció, temes socials, policíaca…); també amb quines altres publicacions hi hauria de comptar (diaris, revistes de temàtica diversa…), activitats que s'hi podrien realitzar, com els clubs de lectura o les converses amb un autor; o fins i tot, com t'agradaria que fos el seu aspecte en qüestions com el mobiliari, la distribució o la decoració.

0-1-2 ☐ 25a

0-1-2 ☐ 25b

0-1-2 ☐ 25c

0-1-2 ☐ 25d

0-1-2 ☐ 25e

0-1-2 ☐ 25f

0-1-2 ☐ 25g

0-1-2 ☐ 25h

0-1-2 ☐ 25i

0-1-2 ☐ 25j

Expressió escrita

Esborrany

Expressió escrita

Si has repassat bé tota la prova...

Enhorabona: has acabat!

Moltes gràcies per la teva col·laboració!

Conselleria d'Educació i Universitats
Institut d'Avaluació i Qualitat del Sistema Educatiu

Avaluació externa 2024-2025 IAQSE-CAIB © 2025 by IAQSE is licensed under CC BY-NC-SA 4.0

Les imatges tractades en aquest document no vulneren els drets de propietat intel·lectual.